

Bulletin européen

Anul XIII, Nr. 112

Martie 1984

Noi Tracii

Fondator: Prof. Dr. Josif Constantin Drăgan

INELUL DE LA EZEROVO

SCURTĂ PREZENTARE

Acest faimos inel a participat la Expoziția de Vestigii de aur trace, organizată de Bulgari la Metropolitan Muzeum, New-York, în anul 1978, iar doi ani după aceea expoziția a fost prezentată la Muzeul Național de Istorie din București, unde l-am putut vedea în original.

Pentru acest inel s-au dat pe plan internațional 22 de descifrări, fără a se ajunge la o acceptare oficială. Un cercetător grec susține că, deși literele seamănă a fi grecești, inscripția de pe inel nu este scrisă în limba greacă. Arheologii bulgari îl consideră trac și îl datează în secolul V in. de Hr.

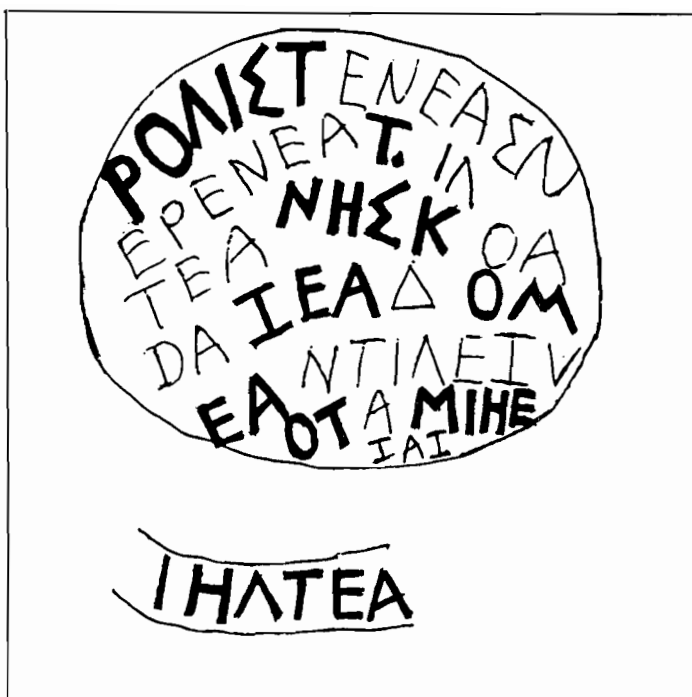
În aprilie 1978, am prezentat o amplă descifrare a acestui inel, plecând de la constatarea cercetătorului grec că nu este scris în limba greacă și de la faptul că specialiștii bulgari îl consideră trac și îl datează înainte de Hristos.

DESCIFRARE

În primul rând, observăm că inscripția este prezentată pe suprafața unui oval culcat, că este scrisă pe șapte rânduri vălurite, că în centrul ei se află un cuvânt bine marcat și că pe muchia inelului s-a mai repetat un cuvânt care deja exista în interiorul inscripției.

Urmărind intenția scribului, am întărit cu buna știință cuvintele alternativ, pentru ca să le distingem mai ușor la citire.

Din punct de vedere ortografic, în rândul al doilea se află un cuvânt prescurtat, înfățișat aici prin idiograma și litera «T». Cuvântul următor este despărțit în silabe, a doua silabă continuându-se în rândul al treilea. În rândul al patrulea se află, de asemenea, o idiogramă, idiograma « », Delta, care ține loc unei noțiuni; în continuare, un alt cuvânt despărțit în silabe, a doua silabă fiind trecută în rândul al cincilea.

Inscripția de pe Inelul de la Ezerovo

Din punct de vedere fonetic, aproape toate literele din text sunt cunoscute, numai cu excepția câtorva, printre care și două litere duble, cu grafie deosebită, dar cu același sunet, cum este, de exemplu, litera «E», reprezentată prin strămoașa ei idiograma « ». Același lucru se petrece și cu idiograma și litera «T», dublată cu aceeași valoare fonetică de litera și idiograma «I», mai veche. Idiograma « », în poziție culcată, a dat idiograma și litera « », egal «H», sunetul «h».

Idiograma «H», introdusă cu necesitate de datare în cuvântul plasat în centrul inscripției, «NHEK», sau în alte două cuvinte, «MIHE» și «IHLTEA», nu afectează cu nimic înțelesul cuvântului. Ori de citim «NHEK» sau «NEK», «MIHE» sau «MIE», «IHLTEA» sau «ILTEA», este același lucru. Chiar autorul, după ce a terminat de scris inscripția, dându-și seama că îi lipsește un «H», este nevoit să reia cuvântul «ILTEA» pe muchia inelului sub forma «IHLTEA». Pentru a preciza exact datarea, el avea nevoie să menționeze de trei ori idiograma «H».

Au mai rămas « », Landa cu valoarea fonetică «L», «V» cu valoarea fonetică «U» și «K» cu valoarea fonetică «C» în limba română.

TRANSCRIEREA FONETICĂ ȘI ORTOGRAFICĂ:

1. POLIET, ENEAEN
2. EPENEA, T.IL -
3. TEA.NEC! OA
4. DA TEA « » OM -
5. EA. 'NTILETU
6. OT, A MIE
7. TAT.
8. ILTEA.

VOCABULARUL:

POLIET - atribut, însușire esențială, semn distinctiv pentru substantivul nominal ENEAEN EPENEA, stăpânul inelului. Acestui cuvânt ar fi greu, în zilele noastre, să-i înțelegem conținutul, dacă inelul nu ar fi datat. Vom vorbi cu altă ocazie de HYPERBOREI, de URSE și de Ovidiu, care se tânguia că îngheța vinul în ulcioarele Geților, deși pe vremea lui Ovidiu clima era dulce, deși, bineînțeles, nu atât de dulce ca la Roma și nici atât de aspră ca pe vremea Polarului Eneaeen Epenea, Tarabostarul Cetății Iltea. Clima, pe vremea când a fost făcut inelul de la Ezerovo, era în zona carpatică cam cum este astăzi în partea de nord a Scandinaviei.

Cuvântul POLIET este cuvânt aglutinat din POLI + E + T. POLI - pluralul de la cuvântul POL, de mai multe ori polar. E, popular E, ETE cu sensul de este, și sunt în limba cultă. În străvechime idiograma E însemna de trei ori. Din această cauză poporul, crescut în școala tradițională, întrebunțează forma E, ETE și ESTE pentru pluralul SUNT. Traducând cuvântul POLIET în idiogramele matematice ale Sanctuarelor dace din Munții Orăștiei, «POLI, de trei ori, Conducători», T fiind idiograma de conducător. Mai pe înțeles «Sunt triprecesional», și mai clar ca, de exemplu, în numele propriu POLESCU - SUNT POLAR, rămas până azi în limba română, deși clima din zona carpato-dunăreană despre care vorbeau Grecii antici s-a schimbat demult.

Deși cuvântul POLIET noi l-am putut traduce «DE TREI ORI POLAR» sau pur și simplu «POLARUL...», până ne vom familiariza cu Strămoșii, păstrăm forma veche, așa cum este atestată pe inel, forma POLIET.

ENEAEEN EPENEA - substantiv propriu, numele conducătorului cetății Iltea. Epenea în străvechime mai însemna și URIAȘ, dar ne-ar lua prea mult timp să discutăm aici aceste nume proprii. Părintele Matase, fondatorul Muzeului de Arheologie de la Piatra Neamț, începea prezentarea muzeului cu aceste cuvinte: «Moldovenii, când găsesc ceva în pământ, fie un os, fie alt obiect, zâc: - Ori e de la URIEȘI, ori de la Ștefan cel Sfânt!» Dorim să

accentuăm că poporul a păstrat, prin tradiție, încă un nume al Strămoșilor, care erau uriași nu atât în sensul fizic, cât în sensul spiritual al cunoașterii. Reîntorcându-ne la Tarabostarul ENEAEN EPENEA, menționăm numai că este plină țara de ENE, ENEA, ENESCU și de PANA, PENEA și PENESCU.

T. - - idiograma de Conducător, cuvânt prescurtat, Tarabostar.

ILTEA - numele cetății sau localității unde era Tarabostar Polarul Eneaeen Epenea.

NEC - nec, înec, art. înecul, verbul a îneca, potop. Cuvântul «nec» este viu în județul Argeș-Mușcel. Dicționarul limbii române contemporane nu-l atestă. Cuvântul NEC - bustrofedon - KEN - chin, suferință, a rămas (impropriu zis) în cuvântul NECAZ (nec + az), cu sensul de supărare, mâhnire, tristețe, amărăciune, suferință, primejdie, impas, neajuns, neplăcere, încercare, mânie, furie etc. După cum constatăm, conținutul cuvântului NECAZ este, în ciuda formei care a rămas aceeași, nemaipomenit de bogat. Cuvântul Necaz, la originea sa, atesta NEC-ul de pe poziția AR a Helicei de Precesie, helicea întregă numindu-se la vremea aceea AZA. Partea dreaptă a ei se numea AZ, de unde cuvântul ZA - zală, în limba română. Cuvântul NEC-AZ se poate data, întrucât reprezintă, la origine, un fenomen al pământului, un fenomen istoric care s-a petrecut cu 12.920 ani în urma NEC-ului atestat pe inelul de la Ezerovo. Am insistat asupra acestui exemplu de lingvistică matematică și istorică, care este cu totul altceva față de lingvistica statistică și etimologică.

OA DA - de la verbul a da, în cazul nostru formă de viitor popular: o da, oa da, a da, va da, o să dea, Domnul Dumnezeu să cadă fericirea pe capul oamenilor !, de exemplu. Formă folosită în invocații, chemare în ajutor.

TEU - Sfântul, în forma mai cunoscută; TEIUL, în forma populară. Eminescu, când zice «Teiul sfânt», face de fapt o tautologie, pentru că însemnează «Sfântul Sfânt». În toponimie, poporul spune «Piatra Teiului» cu sensul de «Piatra Sfântului». Mai clar a rămas cuvântul TEU în antonimul său ATEU.

- idiograma Muntelui COGAION, Muntele OM din Bucegi, Muntele Sacru al Daciei.

OMEA - OM, STRĂMOȘUL apoteozat pe Muntele OM, în Bucegi. În textele din evul mediu găsim formele de: «oamu și cu oama lui», *oamu* pentru bărbat și *oama* pentru femeie, forme care se păstrează încă în vorbirea populară. Și pentru că limba noastră este aglutinată din idiogramele matematice

ale Științei despre pământ, din forma cuvântului OMEA putem afla fapte în plus. O M E A (ALFA), Strămoșul, el a fost Alfa, însă idiograma E ne arată că a fost de trei ori Alfa, adică TRIMEGISTRU, pentru că era de la ISTRU. De trei ori verificată Știința lui, pe toate cele trei HELICII de PRECESIE.

'NTILETU - Înțeleptul. Precum se vede, pe timpul când a fost scris inelul de la Ezerovo, nu exista încă idiograma «Î» și nici «T» și nici idiograma «P», intercalată în interiorul cuvântului «'NTILETU». În schimb are forma articulată cu sensul de Înțeleptul.

OT - unul din numeroasele nume ale Strămoșului, cel care știa TOT. Din această cauză îl găsim la Egipteni și cu numele de TOT, cel care a stabilit scrierea, Zeul care socotește, mănuieste cifrele, cel care calculează timpul, anii, calendarul și domnește peste diviziunile temporare, Zeu al verbului divin.

Povestirea demonică a lui Satni istorisește căutarea Cărții divine a lui TOT, care trebuia să permită să fie «fermecate» cerul, pământul, apele și lumea inferioară și tristele nenorociri care l-au robit pe cel care a încercat să pătrundă acest secret de temut. Cheops însuși ardea de curiozitate să cunoască secretele Zeului TOT, Zeu al Științelor. Mai târziu, asimilat de către Greci lui Hermes, zice *Dictionnaire de la civilisation égyptienne*, ed. Fernand Hazan, Paris, 1972, TOT a cunoscut, sub numele de TRIMEGISTRUL «de trei ori foarte mare», un succes neașteptat în literatura «hermetică».

Pe monedele dace îl găsim atestat sub forma TOTPO sau OTHPO sau TOPO, în tot cazul, întotdeauna numele său legat de acest PO - bustrofedon - OP - carte, lucrare, scriere (Dicționarul limbii române).

În incizia de pe Sfinxul de la Babele din Munții Bucegi, cât și în inciziile rupestre de la Cotul Buzăului, OP are în față idiograma M, formând cuvântul MOT, Zeu cunoscător al secretelor VIETII, dar mai ales al secretelor MORȚII. Numele lui a rămas toponimic în zona Munților Apuseni, Țara lui MOT, Țara Moților.

MOT - bustrofedon - TOM (T + OM).

Citind culegerea germană de balade vechi, într-o baladă datând de pe la anul 900, 1.000, 1.200 d. Hr., găsim povestea unui rege german care dorea să facă un pelerinaj de inițiere pe «șapte ani»:

«ÎN TARA TOMEI

Nobil Sfânt».

De unde deducem că în Cununa Carpatică încă se mai găseau la acea vreme centre de inițiere în Știința cea veche a Strămoșului. La Germani numele Strămoșului de OT este cunoscut sub numele de GOT (G + OT), iar în Walhalla sub numele de WOTAN (W + OT + AN).

În Biserica Creștină este cunoscut sub numele de SAVA OT, de unde cuvântul modern de SAVANT, cel cu cunoștințe vaste și temeinice, cel care creează în domeniul științei, erudit. Cuvântul Savant are în interiorul lui și

cuvântul AN, încă o denumire a Strămoșului, Zeul AN, descoperitorul ANULUI PRECESIONAL. Un AN precesional îl mai putem reprezenta matematic și prin idiograma O. Înlocuind AN cu O, avem din nou cuvântul SAVA OT.

A MIE - a mie, formă de dativ popular pentru prenumele personal IO și EU.

TAT - tot, adjectiv nehotărât cu sensul de întreg, integral, complet, din care nu lipsește nimeni sau nimic.

În Moldova, Crișana, Banat la «tot» se mai zice «tat» și «tăt», ca pe vremea Polarului Eneaeen Epenea.

ILTEA - Iltea, scris din nou, repetat pe muchia inelului, cetate sau localitate distrusă de potop, cheia invocației textului de pe inel.

TRADUCEREA INSCRIȚIEI

POLIET ENEAEN EPENEA, Tarabostar Iltea.

N E C !

«Oa da Sfântul Cogaion OMEA, Înțepeltul OT,
a mie tăt». (ILTEA)

Revenind asupra înțelesului este, deci, vorba de Conducătorul Cetății Iltea, Tarabostarul Poliet Eneaeen Epenea, căruia i-a fost distrusă cetatea de potop. Face apel la Strămoșul, Înțeleptul OT, apoteozat pe Muntele OM în Bucegi, să-i împlinească dorința să-și refacă cetatea, după ce se vor retrage apele.

Inelul de la Ezerovo a fost găsit într-un mormânt. Ne întrebăm dacă străpânul inelului și-a realizat visul de a-și reface cetatea. faptul că el a fost retras la ezerovo din cauza potopului și că a murit aici, îngropându-se cu acest inel de mare jale și durere, dar și de înțelepciune ancestrală, se pare că în timpul cât a mai trăit Tarabostarul nu s-au retras apele.

Acesta este un amănunt demn de reținut din punct de vedere lingvistic, demografic, geografic, geologic etc.

În concluzie, inelul de la Ezerovo este scris în «limba veche și înțeleaptă», după cum caracterizează Eminescu limba noastră, în limba română dinainte de Hristos, în limba Geților, a Dacilor, a Carpilor, cei care își ziceau cu nume generic Valahi, descendenți direcți ai Strămoșului apoteozat pe Muntele Om în Munții Carpați.

Inelul de la Ezerovo nu a putut fi descifrat de către specialiștii străini, în primul rând pentru că nu cunosc limba română, limbă ce are un volum, atestat de Academia Română, de 1.000.000 de cuvinte. Marele nostru scriitor Mihail Sadoveanu, care a fost un maestru al mânăirii vocabularului limbii

române, abia a atins, în operele sale, cifra de 40.000 de mii de cuvinte, iar Eminescu, luceafărul poeziei noastre, cifra de 10.000 de cuvinte.

Este extrem de dificil pentru un cercetător străin să-și însușească vocabularul limbii române care nu se află menționat în Dicționarul limbii române contemporane.

În al doilea rând, chiar dacă am poseda milionul de cuvinte al limbii române, limba de vehiculare în străvechime a științei celor vechi, dacă nu cunoaștem Știința lor despre pământ și Sistemul lor de Datare, rămânem neputincioși în fața inscripțiilor și vestigiilor de tot felul, de dinainte de Hristos.

Nu am început comunicarea de față cum se procedează de obicei, adică cu datarea. Însă ar fi fost cu totul inoportun. Abia în partea a doua a descifrării inelului de la Ezerovo ne vom edifica despre adevărata valoare a acestui document.

CORNELIA VELCESCU

Imagine din Munții Bucegi

ORIGINEA CUVÂNTULUI «TROIAN»

Valurile de pământ care străbat teritoriul vechii Dacii sunt desemnate în grai popular prin cuvântul *troian*. Tradițiile precizează adeseori că valurile au fost făcute de împăratul Traian, care primește și numele de Novac sau este asociat cu acesta: «Troian l-a ajutat pe Novac să tragă o brazdă» (Beciu-Olt).

Apărea atunci firească etimologia din numele împăratului. Ideea o găsim la Gr. Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino-Stolnicul și D. Cantemir, fiind preluată și de unii autori ulteriori, între care B. P. Hasdeu. Însă, conform legilor fonetice, latinul *Traianus* ar fi trebuit să dea românește *trăin* sau *trădzân*. Este drept că exista și forma latină vulgară *Troianus*, atestată, de pildă, în inscripția lui Tiberius Claudius Maximus de la Filippi-Macedonia: «a divo Troiano». Dar nici această variantă nu putea să rămână neschimbată în cursul veacurilor, trebuind, după părerea lui Ov. Densușianu, să devină *truin*.

Dacă *troian* nu este latin, s-a încercat a-l slaviza, căci în legendele Slavilor sudici întâlnim un personaj numit Troian. În tradițiile sârbești Troian este «un monstru cu trei capete sau cu niște urechi de țap». Slavii nu puteau cunoaște pe Traian în mod direct (doar dacă admitem teoria tendențioasă a slavismului Dacilor, după un bizar pasaj din *Cronica lui Nestor*). Ca personaj legendar, el putea fi doar preluat de la autohtonii peste care au năvălit ei în sec. VI, de la străromâni. Nu se poate susține că Traianus a pătruns în limbile slave înaintea contactului cu româna. După partizanii originii slave, noi am dat Slavilor numele Troian, împreună cu tradițiile respective, iar după un timp l-am luat înapoi preschimbat în substantivul comun *troian*. Dar, după cum spunea C.C. Giurescu, «nu mai e nevoie de un intermediar slav». Trebuie să reținem că în limbile slave nu există un substantiv comun *troian*, el fiind doar topo- și antroponim.

În general, lingviștii moderni admit etimologia slavă și printre ei amintim pe Ov. Densușianu și D. Macrea.

Recent, Ion Coja revine la teza inițială, cea a etimologiei latine, susținând, pe drept cuvânt, nonsensul unei origini slave și demonstrând că era posibilă o transformare din *Traianus* în *Troian*. (*Riscurile hipercorectitudinii, I Traian și Dochia*, în «Noi Tracii», 1982, nr. 92, p. 1-5 și nr. 93, p. 5-7). Până la un punct suntem de acord cu dânsul. Dar ceea ce nu poate explica teoria latină (ca și cea slavă, de altfel) este semantica foarte largă a

cuvântului *troian*. Iată-i toate sensurile, după C. Giuglea și M. Homorodean: *drum natural, cărare, potecă, făgaș de căruță (în Timoc), ulicioară (Caransebeș), maidan între ulițe (Banat), Calea Lactee, proderie șerpuitoare, nămeți și val de pământ*. Și nu uităm versurile eminesciene: «M-or troieni cu drag Aduceri aminte».

Etimologiile slavă și latină pot fi ușor combătute prin corespondențele lexicale din unele limbi occidentale, aduse în discuție de G. Giuglea. Este vorba în primul rând de reto-romanul și friulanul *trogju, troju* - cărare, potecă, jghiab de lemn și de spaniolul și portughezul *trocha* - cărare. La ele mai adăugăm bretonul *traouyen* - vale. Remarcăm forma extrem de apropiată cu terminația an/en, cu varianta *trau*, pl. *traon*. De asemenea, *traonnienekert* -a săpa șanțurile. Aceste corespondențe bretone nu au fost semnalate, din păcate, și de G. Giuglea.

Este evident că nu se poate susține o influență slavă în Franța, Italia sau Spania și că semantismul cuvintelor nu permite, în nici un chip, derivarea din latinul *Traianus*.

Pe bună dreptate, G. Giuglea pune în legătură cuvântul românesc cu aceste forme occidentale și le explică printr-un substrat comun preroman. E vorba de un substrat celtic, prezent atât în apusul Europei, cât și în părțile Daciei. Paralelele din bretonă nu fac decât să confirme acest fapt. Toponime de origine celtică în România au fost relevate de C. Clonaru (*Toponimia celtică, dovadă a continuității în Dacia, în Știință și tehnică*, 1980, nr. 5). Bineînțeles că nu este nici o piedică în fața ipotezei existenței și în limba dacă sau tracă a unei forme paralele cu cea celtică. O posibilă atestare în aria tracică ne-o dă Ștefan Bizantinul, care menționează un *Trogilo*, sat în Macedonia; sufixul *-ilo* este caracteristic traco-dacic.

Considerăm necesar să menționăm un alt toponim cu rădăcina *troi*, *tros*, fără a face nici o speculație asupra lui: orașul etrusc *Troilium (Trossulum)*.

Dar să mergem mai departe cu etimologia până la radicali indo-europeni. Unul dintre aceștia este *-ter* - a freca, a perfora, a întări, ambele sensuri având legătură cu troianul. Din acest radical derivă, între altele, cuvinte cu sensul de «porc»: irl. *torc* - mistreț, cymric *twrch*, cornic *torch*. (Deci, toate sunt celtice). Aceasta deoarece respectivul animal scurmă pământul cu râțul, fiind numit și rămător (de la lat. *rimare* -a scormoni; lat. *rima* - crăpătură, bortă, deci similar cu șanțul sau troianul). În paralel, lat. *porcus*, ca și germ *Ferkel*, provine din i.e. *perk* - a săpa, a scurma. Semnificativ este că în latină exista cuvântul *porca*, având dublul sens de *scroafă* și *brazdă*. Tot la rădăcina *-ter* mai aparține și puțin atestatul lat. *troia -scroafă* (în lat. vulgară). El s-a păstrat în it. *troia*, fr. *truie*, prov. *truisa*. Toate sensurile rom. *troian* pot fi considerate derivate ale celui de *brazdă*, căci poteca poate fi asemuită cu o brazdă de dimensiuni mai mari; la fel și valurile de pământ, iar Calea Lactee este o brazdă de dimensiuni cosmice.

Iată că atât cuvântul românesc, cât și cele din limbile apusene provin dintr-o străveche bază indo-europeană, printr-un intermediar celtic, sau - de

ce nu? - daco-celtic. Cum se explică terminația *-an*? Ea ar putea fi un argument pentru originea slavă, dar există și alte explicații. În primul rând constatăm o paralelă în bretonul *traouyen* și o alta în toponimul *Trôyen* din Austria, lângă Innsbruck.

În opinia noastră forma *troian* se mai poate explica printr-o etimologie populară, mai precis printr-o contaminare cu *Traian*. Ea a fost facilitată de faptul că împăratul a construit drumuri militare, poate chiar și valuri (Brazda lui Novac - de sud), deci noțiuni din sfera cuvântului *troian*. Pe lângă aceasta, în figura lui Traian s-au contopit și alți împărați ulteriori, autorii unor alte lucrări similare.

Doar asociat vechiului cuvânt daco-celtic, Traian a putut supraviețui ca atare în tradițiile populare românești (și apoi în cele slave), eternizat în valurile de pământ și în Calea Lactee. Miron Costin consemnează: «Traian împăratul Râmului; care împărat numele trăiește între noi pân astăzi cu șanțul ce se dzice Troianul».

Un alt aspect al problemei este legătura cu cetatea Troia, care aparținea spațiului tracic micro-asiatic, fondată fiind de Traco-Dardani. Legenda spune că numele ei vine de la regele eponim Tros. În lumea antică, procedeul derivării unui toponim (sau etnonim) de la un erou eponim era foarte uzitat, dar adesea fantezist. Gh. Mușu, în *Lumini din depărtări* (București, 1981), arată că unele orașe (pre)hellenice își căpătau numele după anumite însușiri ale lor (v. Larissa, Pergamos, Nysa). Poate că acesta este și cazul Troiei, vestită prin zidurile-i ciclopice. Unul dintre epitetele sale homerice era *eutichos* «bine împrejmuită cu ziduri». Având în vedere tracismul Troienilor, aliați în război cu triburile trace, - Pârvan arăta chiar că între 1.000 - 700 î.e.n. stăpânii cetății erau Geții - numele Troiei poate fi pus în legătură cu termenul daco-celtic de care discutăm: Troia - cetatea împrejmuită de troi (troian). Nu cumva chiar forma românească provine din numele Troiei, prin contracție de la *val troian* la *troian*? E mai greu de crezut, dar, cine știe?... Amintirea Troiei exista la Românii sud-dunăreni din sec. XIII.

Am mai putea consemna și o legendă din Glavacioc - Vlașca: «când s-a făcut Țarigradul, Novac a tras, împreună cu mamă-sa, o brazdă cu plugul, pe unde avea să fie cetatea». Țarigrad - Constantinopol - Bizanț este situat relativ aproape de vechea Troia, cu care putea fi confundat de tradiția populară.

Considerăm necesar să atragem atenția asupra unor afirmații neîntemeiate dintr-un articol nesemnlat, publicat în «Noi Tracii» (1975, nr. 1, p. 16), prin care se susține că Troia provine din numele unui «misterios Troian», adică Bădica Troian din colinde, «un mare rege al Traco-Frigienilor, plecați din aceste părți cu turmele de oi». Aceste speculații sunt preluate de Silviu Dragomir: «...Troian, mare căpetenie a Tracilor cu mai bine de 1.000 de ani înaintea venirii Romanilor prin aceste locuri» (Almanah turistic, 1982). Evident, acest rege troian nu a existat, după cum, probabil, nici Tros nu a fost decât un mijloc de a explica numele Troiei.

ALEXANDRU MADGEARU

VISUL LUI SCIPIO

Faptul că un scriitor român se ocupă stăruitor de istoria Romei ni se pare mai mult decât îmbucurător, mai ales dacă avem în vedere că suntem în fața nu a unei simple curiozități pe care o manifestă în general fiecare dintre noi pentru trecut, ci a unei pasiuni pentru un anume tip de istorie. Sergiu Pavel Dan nu iubește istoria numai pentru faptele care se înlănțuie deseori într-o tensiune dramatică și pasionantă. El meditează asupra sensului adânc pe care îl au evenimentele și asupra felului în care oamenii sunt implicați în actul istoric.

Ceea ce surprinde însă în cartea sa *Visul lui Scipio. Istoria Romei ca poveste filosofică*, sunt unele precizări pe care le face în paginile preliminarii. Regretul său, pe care de altfel îl împărtășim, este acela că nu s-au făcut eforturi suficiente pentru o cunoaștere mai bună a culturii latine, a civilizației romane, ca moștenitori direcți ce suntem ai acestora. Vina pentru această lipsă nu o poartă faptul că nu avem acea echipă de savanți în măsură să ne traducă operele scriitorilor romani, nici lipsa unui învățământ cu profil clasic care să-i pregătească pe acei savanți, așa cum se întâmplă chiar și în unele țări vecine, ci după opinia lui Sergiu

Pavel Dan, în faptul că a existat în cadrul istoriografiei și culturii noastre preocupări pentru alte perioade din istoria Românilor, explicație bizară și loc pentru incriminări nejustificate.

S. P. Dan se declară net împotriva «cultului semănătorist al trecutului nostru feudal», a tracismului, a ortodoxismului pe care îl asociază cu numele lui Blaga și nu înțelegem sensul acestei insinuări, pentru că cine citește cu onestitate intelectuală spațiul mioritic nu poate stabili nici o relație între modul de a gândi al filosofului din Lancrem și ortodoxism. Autorul nu este de acord nici cu cei care acordă oarecare importanță bizantinismului și nici cu protocronismul unora.

I. C. Drăgan este amintit în «context» cu George Călinescu, căruia i se aduc cele mai multe acuze pentru getismul său declarat, nefiind de mirare o asemenea orientare, din moment ce Călinescu i-a fost elev lui Pârvan.

Desolidarizarea se face și de N. Iorga cel puțin în două cazuri, al semănătorismului feudal și al bizantinismului. Adeziunea lui S. P. Dan o întrunește Eugen Lovinescu, amintit la începutul considerațiilor pe care le face pe marginea gândirii istorice

românești, ca acolada, destul de largă, ce se încheie - și ar fi fost de mirare să lipsească - cu Șerban Cioculescu, o autoritate în materie, după părerea lui S. P. Dan, din moment ce a scris un articol al cărui titlu spune tot: *Un nou fenomen mistic: thracomania*.

Așadar, de o parte N. Iorga, V. Pârvan, L. Blaga, G. Călinescu, I.C. Drăgan și protocroniștii, de altă parte E. Lovinescu, Ș. Cioculescu și S. P. Dan.

Care este criteriul orientativ al lui S. P. Dan? La un moment dat el afirmă că n-ar fi împotriva tracologiei, «dacă investigația adecvată și lipsită de prejudecăți a elementului autohton poate conduce în chip firesc la descoperiri științifice foarte instructive», condamnând în schimb «absolutizarea substratului, transformarea acestuia într-o mistică sau stare paroxistică», cum spunea Cioculescu. Suntem în fața unui punct de vedere rezonabil, pe care oricare cercetător al trecutului ar trebui să-l împărtășească. Numai că revizuirea lista celor pe care S. P. Dan îi desemnează ca stând la originea răului pe care l-au adus spiritualității românești, ușor se poate constata că cel care încalcă crezul formulat de el, este el însuși.

Călinescu a greșit, precizează S. P. Dan, pentru că nu putea face altfel din moment ce a fost elevul lui Pârvan. Modul în care se face referirea la autorul Geticeii pare să marcheze distanța enormă care îl separă pe maestrul atotștiutor de un învățacel ce se împletește în propriile sale erori. În acest punct S. P. Dan își dă mâna cu impostorul care, fără să fi podus dovada științei sale, vorbea,

iresponsabil, despre opera lui Pârvan ca despre ceva depășit.

În ultimul caz, suntem puși în fața unui rar caz de blasfemie, și mai grav, de încercare de a desființa și scoate din cultura noastră valori care stau la temelia spiritualității românești.

Suntem de acord că anumiți inși, deveniți tracomani datorită amatorismului formației lor intelectuale, pot fi priviți de la distanța care-l desparte pe omul de știință de cel care face istoria mai mult după ureche, dar a-ți îngădui să-l disprețuiești sau să minimalizezi pe Pârvan, o asemenea atitudine n-o poate justifica nici măcar o operă egală ca profunzime cu aceea creată de marele înaintaș. Dacă nici cei mai vrednici fii ai Neamului acesta nu se pot bucura de stima noastră, a urmașilor, atunci în cine să credem, ce idealuri și ce valori ne vor călăuzi pașii pe drumul greu al cunoașterii?

Dacă opera istorică a lui Pârvan ar fi depășită, ar rămâne, ca să impresioneze, monumentalitatea ei, răbdarea de mucenic și munca enormă depusă pentru adunarea materialelor pe care s-a clădit această operă, modul în care a fost concepută, pentru că ea reprezintă un moment în gândirea istorică românească, stilul, talentul investit de autor pentru ca totul să se închege într-o construcție coerentă, știința acestui savant, adică cunoașterea limbilor care i-au îngăduit accesul la izvoarele scrise antice, a limbilor care i-au permis consultarea lucrărilor contemporanilor săi europeni etc., etc... Prin opera sa, prin metoda de lucru, Pârvan reprezintă tipul savantului care merită tot respectul, inves-

tigațiile lui au fost făcute fără prejudecăți și fără idei preconcepute. Unui asemenea cercetător al trecutului nostru nu i se poate reproșa decât un singur lucru: n-a reușit să-nvingă destinul și a murit în plină putere creatoare. Ne putem imagina ce ar fi însemnat încă două decenii posibile de activitate ale lui Pârvan, ce lucruri și câte descoperiri s-ar fi făcut sub îndrumarea sa.

I-am mai aminti lui S. P. Dan că Pârvan nu este numai istoricul care scrie cu competență paginile de început ale istoriei noastre, dar și cel care ne-a lăsat o lucrare nu mai puțin valoroasă despre romanitatea de la Dunărea de Jos.

Cât despre Călinescu, acest mare scriitor și critic n-a făcut altceva decât să înțeleagă lecția marelui său dascăl și să-și mărturisească convingerile sale într-o formă literară admirabilă. Mândria gestului mărturisit de el nu înseamnă negarea solidarității sale cu o cultură și o civilizație al cărei moștenitor se socotește cu îndreptățire. Dacă ar fi să cităm numai elogiul limbii române făcut de Călinescu și ar fi de ajuns pentru a-l scuti de recriminări nejustificate.

Experiența romană l-a împins spre o reevaluare a unei moșteniri și mai vechi, reală, de care nu trebuie să ne rușinăm, pentru că este și ea, în egală măsură, tot zestrea noastră.

Cine-l citește cât de cât atent pe I. C. Drăgan, poate constata nu o negare a romanității noastre, nici o latinizare prematură, pornind de la celebra ciupercă «burică», nici o discriminare între Daci și Romani, afinități rasiale și lingvistice mai vechi, despre care vorbea Pârvan, pe

care le amintesc și alți învățați europeni.

I. C. Drăgan propune o ipoteză tot atât de decentă și plauzibilă cum au fost prezentate atâtea în cadrul istoriografiei europene, iar timpul va fi judecătorul care va da verdictul pozitiv sau negativ. Ceea ce ni se pare însă demn de reținut din activitatea lui I. C. Drăgan, ignorată de S. P. Dan, este faptul că ea pornește de la ideea - care va trebui să triumfe, spre binele civilizației noastre, a celei romanice, și a celei europene, - și anume ideea de unitate a continentului nostru, având ca pivot credința că toți ne tragem din aceeași rădăcină. I. C. Drăgan nu poate fi acuzat că prin lucrările sale provoacă exacerbare unui «neașism» care să ne izoleze de latinitate, ci de o integrare europeană, ideal căruia i-a închinat energie organizând simpozioane, congrese, a scris articole și chiar o carte *În serviciul Europei*, a militat pentru împlinirea acestui ideal prin editarea, timp de peste două decenii, a unei reviste lunare.

Condamnarea bizantinismului este tot atât de păgubitoare ca și contestarea latinității noastre. S. P. Dan - care și-a propus să cugete asupra istoriei și a destinului oamenilor, popoarelor și civilizațiilor - nu trebuie să uite că Bizanțul este legătura directă cu antichitatea, cu civilizația greco-romană, că arta bizantină transmite peste secole, chiar sub forma sublimată a unei accentuate abstractizări, elementul esențial care ne leagă de antichitatea greco-romană: prezența omului, a imaginii în arta plastică. Bizanțul reprezintă, timp de un mileniu, culmea civilizației europene, iar când era pe pra-

gul prăbușirii, prin oamenii săi trimiși și apoi refugiați în Italia, a făcut posibilă o renaștere filosofică în măsură să fundamenteze o estetică ale cărei principii au stat la baza înfloririi artistice, fără precedent, a Renașterii italiene. Despre semnificația legăturilor noastre cu Bizanțul sunt multe de spus. A-i reproșa Bizanțului când nu mai era Bizant o anumită «orientalizare» a noastră, cu semnificația distanțării de latinitate, este egal cu a nu cunoaște în profunzime opera lui Nicolae Iorga.

Nici unul din cei citați de S. P. Dan nu poate fi învinuit de «obturarea păgubitoare a adevăratei cunoașteri»; dimpotrivă, opera acestora stă la temelia culturii, spiritualității românești. D. Sa ar fi putut să-și îndrepte reproșurile în cu totul alte direcții; nefăcând-o, se face vinovat de încălcarea principiului referitor la reevaluarea trecutului nostru, enunțat de el însuși. Din cele dpuse de S. P. Dan oricine înțelege că el comite o discriminare nejustificată între cele două componente care stau la baza etnogenezei poporului nostru, dădica și romanică.

Condamnându-i pe cei mai de seamă cercetători ai trecutului, pe cei care au meditat profund asupra origi-

nii noastre, și opunându-le doi critici a căror arie de investigație este limitată la fenomenul literaturii moderne și contemporane, după autorul cărții *Visul lui Scipio* ar însemna că o parte a istoriei noastre merită să fie cunoscută, cealaltă nu. Suntem de acord cu D. Sa că ar trebui să avem o traducere a operei lui Cicero, considerăm că nu ne-ar păgubi o mai bună studiere a limbii latine, așa cum o fac unii vecini ai noștri, ceea ce ar îngădui și formarea unei echipe de studioși capabili să tălmăcească operele scriitorilor latini. Dar pentru un cercetător serios al trecutului nostru, și chiar pentru un om de cultură cu preocupări istorice, orice compartimentare a trecutului în unele secțiuni care să merite atenție și în altele care să fie neglijate, nu este nici științifică, nici profitabilă.

În rest, ne încântă, spre exemplu, considerațiile pe care Sergiu Pavel Dan le face în legătură cu Hannibal și rolul personalității în istorie, sau paginile în care sunt puși față în față Cato și Scipio Africanul, ca să nu spunem că toată cartea este o pledoarie binevenită - în sensul că este bine scrisă - pentru cunoașterea unei mari civilizații.

E. P.

Redacția mulțumește colaboratorilor pentru prețioasele materiale trimise și recomandă ca articolele să fie clare, concise, cu material ilustrativ. Fiecare autor își asumă responsabilitatea ipotezelor enunțate și a exactității datelor.

Bocet pentru Decebal

*Bradule, bradule,
Bradule frumos,
Codrii plâng în frunză,
Dunărea în val,
C-au pierdut un frate,
Mândrul Decebal.*

*Bradule, bradule,
Bradule frumos,
Munții plâng în pietre,
Dunărea în val,
Că și-au pierdut fiul,
Blândul Decebal.*

*Bradule, bradule,
Bradule frumos,
Cerul plânge-n stele,
Dunărea în val,
Pentru-al nostru tată,
Bunul Decebal.*

*Bradule, bradule,
Bradule frumos,
Iarba plânge-n rouă,*

*Dunărea în val,
Pentru înțeleptul,
Dreptul Decebal.*

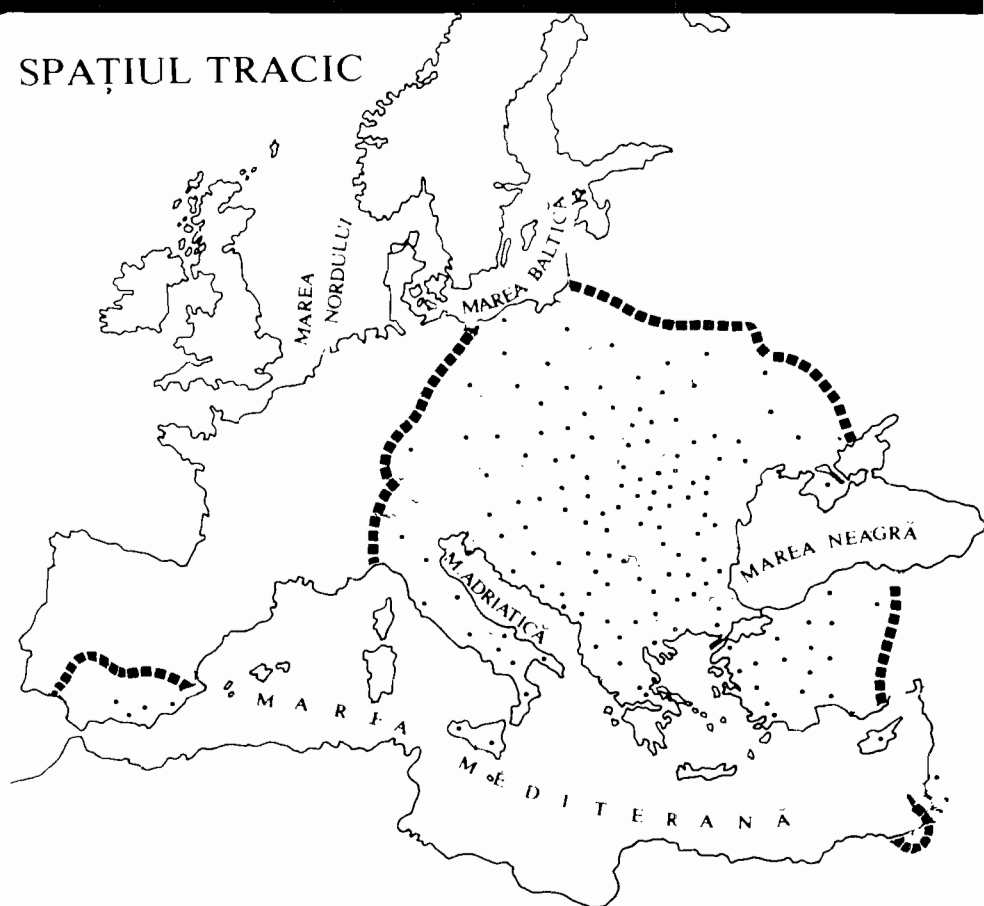
*Bradule, bradule,
Bradule frumos,
Zimbrul plânge-n muget,
Dunărea în val,
Pentru cel oștean,
Bravul Decebal.*

*Bradule, bradule,
Bradule frumos,
Marea plânge-n soare,
Dunărea în val,
Pentru-a ta cinstită,
Rege Decebal.*

*Bradule, bradule,
Bradule frumos,
Dacii râd în lacrimi,
Dunărea în val,
Șoptind lui Zamolxis:
Viu e Decebal!*

NICOLAE CIUREA GENUNENI

SPAȚIUL TRACIC

Tracii sunt neamul cel mai numeros și mai răspândit din lume, după cel al Indienilor (Herodot)

CUPRINSUL

Cornelia Velcescu, <i>Inelul de la Ezerovo (I)</i>	1
Alexandru Madgearu, <i>Originea cuvântului «troian»</i>	8
E. P., <i>Visul lui Scipio</i>	11
N. Ciurea Genuneni, <i>Bocet pentru Decebal</i>	15

NOI TRACII
Redactia: Via Larga 11, Milano

Direttore responsabile: Sabino d'Acunto
Direz. Foro Traiano 1/A Roma Reg. Trib. Roma n. 17282 del 31.5.78
Rivista mensile - Spedizione in abbonamento postale gruppo terzo (70%)